

*Custodi linguam tuam a malo :
et labii tua ne loquantur dolium.
Recede a malo, et fac bonum :
quære pacem, et persequere eam.
Oculi Domini ad justos,
et aures ejus ad clamores eorum.
Vultus Domini super [h. in] facientes malum :
ut perdat de terra memoriam eorum.
Clamaverunt¹, et Dominus exaudivit,
et ex omnibus tribulationibus eorum liberavit
eos.
Juxta est Dominus contritis corde,
et fractos spiritu saluabit.
Multæ tribulationes [h. Multa mala] justo [Al.
justi],
et ex omnibus illis liberabit [Al. liberavit] eum
Dominus.
Custodit omnia ossa ejus :
unum ex eis non confringetur.
Interficiet impium malitia,
et odientes justum culpabuntur².
Redimet Dominus animas servorum suorum,
et non peccabunt [h. culpabuntur] omnes speran-
tes in eo.*

DAVID.

XXXV. *Judica, Domine, adversarios meos :
pugna contra impugnantes me.
Apprehende scutum et hastam [Al. contum],
et surge in auxilium meum [Al. mihi].
Evagina gladium, et præoccupa
ex adverso persequentes me :
dico animæ meæ : Salus tua ego [Al. ad. sum].
Confundantur et reverentur, qui quærunt animam
meam :
convertantur retrorsum, et confundantur,
qui cogitant malum mihi.
Fiant sicut pulvis ante faciem venti,
et Angelus Domini impellat :
Sit via eorum tenebræ et lubricum,
et Angelus Domini persequatur eos.
Quia frustra absconderunt mihi insidias retis sui :
sine causa foderunt animæ meæ.
Veniat ei [Al. eis] calamitas quam ignorat,*

1. Interserit unus Cistero. ms. justî.

2. Nostri omnes mss. pari consensu *superabuntur* pro *culpabuntur*.3. Duo e nostris mss. aliquæ penes Martian. cum *infirmarer* ab eis, *induebar*, etc.

*et rete suum quod abscondit comprehendat eum,
et cadat in laqueum [h. in calamitatem].
Anima autem mea exsultabit in Domino,
letabitur in salute sua [Al. tua].
Omnia ossa mea dicent : Domine, quis similis tui :
eruens inopem a validiore,
et pauperem ac mendicem a violento.
Surgentes testes iniqui :
quæ nesciebam interrogabant me.
Reddebant mihi mala pro bono :
sterilitatem animæ meæ.*

*Ego autem cum infirmarentur, inducbar³ cilicio :
humiliabam in jejunio animam meam,
et oratio mea in [Al. ad] sinum meum revertetur.
Quasi ad amicum [h. sodalem], quasi ad fratrem
meum sic ambulabam :
quasi lugens mater tristis incurvabar.
Et in infirmitate mea letabantur et congregabantur :
collecti sunt adversus me percutientes, et nesciebam :
scindentes et non tacentes⁴.
In simulatione verborum fictorum,
frendebant contra me dentibus suis.
Domine, quanta videbis [Al. aspicias],
converte animam meam a calamitatibus eorum
[Al. suis] :
a leonibus solitariam meam.
Confitebor tibi in Ecclesia grandi [Al. magna],
in populo forti laudabo te.
Non latentur super me inimici mei mendaces !
odientes me frustra connoientes [Al. cohíbentes]
oculo :
Non enim pacem loquuntur, sed in rapina terræ
verba fraudulenta concinnant.
Et dilataverunt super me os suum,
dixerunt : Vah, vah ! Vidit oculus noster.
Vidisti, Domine, ne taceas :
Domine, ne elongeris a me.
Consurge [h. Exsperscere], et vigila in [Al. tac.
in] judicium meum, Deus meus,
et Domine [Al. Dominus meus] in causam meam.
Judica me secundum justitiam tuam, Domine Deus
meus, et ne insultent mihi,
Nec dicant in corde suo : Vah ! Animæ nostræ !
et ne dicant⁵ : Absorbuimus eum.*

4. Canon Carcasson. *scindentes et non fundentes sanguinem*, Idem habetur in canono San-Germansensi nostro, sed secunda manu. Huic lectioni consonat Chablieus paraphrastes, MARX.5. Interjectionem *vah* bis Cisterciensi, tar reginæ ms. aliquæ repetunt.

*Confundantur, et reverentur pariter
qui latentur in afflictione mea :
Induantur confusione et verecundia,
qui magnificantur super me.
Laudent, et latentur qui volunt justitiam meam :
et dicant semper : Magnificetur Dominus,
qui vult pacem servi sui.
Et lingua mea meditabitur [Al. meditetur] justitiam
tuam :
tota die laudem tuam.*

VICTORI SERVO DOMINI, DAVID¹.

XXXVI. *Dixit seelus impij in medio cordis ejus² :
Non est timor Dei ante oculos ejus.
Quia dolose egit adversus eum in oculis suis :
ut inventret iniquitatem ejus ad odientum.
Verba oris ejus iniquitas et dolus :
cessavit cogitare, ut beneficeret³.
Iniquitatem cogitat in cubili suo :
stabit in via non bona :
malum non abjiciet.
Domine, in celo misericordia tua
fides tua usque ad nubes.
Justitia tua quasi montes, Deus [Al. Domine],
judicium tuum abyssus multa :
homines et jumenta salvos facies, Domine.
Quam pretiosa misericordia tua, Deus [Al. Domine],
et filii Adam in umbra alarum tuarum spera-
bunt.
Inebriantur de pinguedine domus tuæ,
et torreat deliciarum tuarum potabis eos.
Quoniam tecum est fons vitæ :
in lumine tuo videbimus lumen.
Atraha misericordiam tuam scientibus te,
et justitiam tuam rectis corde.*

1. Ita ms. Carnutensis emendatus : regius vero Corbeiensis et Sorbonicus hunc præferunt titulum : *Pro victoria servi Domini David*. Ambo exemplaria canonis : *Victori servi Domini David* ; alia duo : *Victoria sercus Domini David*. MARX.2. Hebræus בְּקִרְבֵּי לִבִּי *bekereb libbi*, id est, *in medio cordis mei*, pro *in medio cordis ejus*. MARX.
— Legerit s. pater in suo Hebræico exemplari לִבִּי ut et Septuaginta, et veteris alii interpretes, pro quo hodiernum præfert לִבִּי, id est, *cordis mei*. Sequitur in nostris mss. non esse *timorem Dei*, pro non est *timor*, etc.3. Idem nostri mss. *cogitare benefacere*.

4. S. Hieronymus in prologo Scripturarum ga-

*Ne veniat mihi pes superbie,
et manus impiorum non me commoveat.
Ibi ceciderunt operantes iniquitatem :
expulsi sunt, et non poterunt surgere.*

DAVID.

XXXVII. [Alep].⁴ *Noti contendere cum ma-
lignis,
negue æmuleris facientes iniquitatem.
Quoniam sicut herba velociter conterentur,
et sicut olus viride marcescent.
[Beth]. Spera in Domino, et fac bonum
peregrinare [h. habitare] in terra, et pascere fide.
Et delectare in Domino,
et dabit tibi petitiones cordis tui.
[Ghimel]. Volve super Dominum [h. Revela Do-
mino] etiam tuam,
et confide in eo, et ipse faciet :
Et educet sicut lumen justitiam tuam,
et judicia tua [Al. iudicium tuum] sicut meridiem.
[Daleth]. Tace Domino, et expecta eum,
noli contendere adversus eum, qui proficit in via
sua :
adversus virum, qui facit quæ cogitat.
[He]. Dimitte iram, et derelinque furorrem :
noli contendere⁵ ut malefacias.
Quoniam qui malefaciunt, interibunt :
expectantes autem Dominum ipsi hereditabunt
terram.
[Vau]. Adhuc enim modicum, et non erit impius,
et cogitabis de loco ejus, et non subsistet.
Mites autem hereditabunt terram :
et delectabuntur in multitudine pacis.
[Zain]. Cogitat impius de justo,
et frendet adversus eum dentibus suis.*

leato recenset presentem psalmum inter eos, qui viginti duarum litterarum Hebræicarum texturæ alphabeto : ideoque hic apposita sunt a nobis nomina earundem litterarum e regione versiculorum, quibus respondent. Et hoc modo etiam scripta reperiantur in plurimis mss. codicibus. MARX.

— Bini quoque hujus psalmi versiculi una ab alphabeti juxta ordinem littera incipiunt : hanc quoque ipsam litterarum seriem post Marrian. appositam retinimus ad libri oram ex aliquot Latinorum codicum fide. Videtes tamen quæ inferius ad vers. 28, sive *hai* litteram adnotamus.5. Cisterciens. ms. *noli festinare, pro noli contendere*.

Dominus deridebit eum:
quia vidit quoniam venit dies ejus.
[Ieth]. Gladium evaginaverunt impii: tetende-
runt arcum suum,
ut percussant [h. ut dejiciant] egenum et pau-
perem,
et interficiant rectos in via.²

[Ieth]. Gladius eorum ingreditur in cor eorum,
et arcus eorum confringuntur.

[Teth]. Melius est parum justo:
quam divitiae impiorum multa.

Quia brachia impiorum confringentur:
sublecat autem justos Dominus.

[Iod]. Novit Dominus dies immaculatorum,
et hereditas eorum aeterna [h. in saeculum]
erit.

Non confundentur in tempore malo,
et in diebus famis saturabuntur.

[Caph]. Quia impii peribunt,
et inimici Domini gloriantes ut monoceroses,³
consumentur, sicut fumus consumitur.

[Lamed]. Fenus accipit impius, et non reddet:
justus autem donat, et tribuit.

Quia qui benedicti fuerint ab eo, hereditabunt
terram,
et qui maledicti, interibunt.

[Mem]. A Domino gressus viri firmantur,
et viam ejus volet.

Cum ceciderit, non alitetur,
quia Dominus sustentat manum ejus.

[Nun]. Puer sui si quidem et senui,
et non vidi justum derelictum:
neque semen ejus quaerens panem.
Tota die donat et commodat:
et semen ejus in benedictione.

[Samech]. Recede a malo, et fac bonum,
et habita in sempiternum [h. saeculum].

Quia Dominus diligit iudicium,
et non derelinquet sanctos [h. misericordes]
suos.

* In aeternum [h. in saeculum] custoditi sunt,
et semen impiorum peribit [Al. perit].

Justi hereditabunt terram;
et inhabitabunt in saeculum [h. in aeternum] super
eam.

[Phe]. Os justi meditabitur sapientiam,
et lingua ejus loquetur iudicium.

Lex Dei ejus in corde ejus:
non deficient gressus ejus.

[Sade]. Considerat impius justum,
et querit, ut occidat eum.

Dominus non derelinquet eum in manu ejus,
et non condemnabit eum cum judicabitur [Al.
judicatur].

[Coph]. Expecta Dominum, et custodi viam ejus,
et exaltabit te, ut possideas terram,
cum interibunt [Al. pereunt] impii, videbis.

[Res]. Vidi impium robustum,
et fortissimum sicut indigenam virentem.

Et transivi, et ecce [Al. tac. ecce] non erat:
et quasiivi, et non est inventus.

[Sin]. Custodi simplicitatem, et vide rectum:
quia erit in [Al. ad] extremum viro pax.

Prievicariatores autem interibunt pariter,⁴
et novissimum impiorum peribit.

[Thau]. Salus autem justorum a Domino:
fortitudo eorum in tempore tribulationis.

Et auxiliabitur eis Dominus, et salvabit eos:
eripiet eos ab impiis,
et salvabit eos: quia speraverunt in eo.

criticos sacros. Nobis, textu nihil interpolato, arguere id liceat ex hac ipsa Hieronymi interpretatione, quo versiculum ab his incipit verbis, in aeternum custoditi sunt: in Hebraeo בְּשֵׁנוֹ לְעוֹלָם בְּשֵׁנוֹ. Prior nempe ל, lamed littera, cum plane sit verbo עוֹלָם eorum, ac servilis, haud credita fuerit sive Hebraeis, sive ipsa Hieronymo acrosticho artificio obesso, cumque ipsum verbum ab e ad an incipiat, seriem litterarum ita leuiter per metri leges continuari. Praeterea haud scio, num suspicari liceat אֵלֶּם: scriptum ab ipso regio vate עוֹלָם, aeternum.

5. Tres nostri ms. atque alii penes Marian. pro his habent: iniqui autem debentur pariter עוֹלָם.

6. Verba, eripiet eos, in nostris mss. desiderantur. In Hebraeo idem repetitur verbum, quod modo translatum est, salvabit eos.

CANTICUM [h. Psalm.] DAVID IN COMMEMORATIONE.

XXXVIII. Domine, ne in ira [h. indignatione] tua
arguas me:

neque in furore tuo [h. ira tua] corripas me,
Quia sagittae tuae infixae sunt mihi,
et tetigit [h. tetruit] me manus tua.

Non est sanitas in carne mea a facie indignationis
tuae:

non est pax [Al. Add. in] ossibus meis a facie
peccati mei.

Quia iniquitates meae transierunt caput meum,
quasi onus grave aggravato sunt super me.

Computruerunt, et labuerunt cicatrices meae
a facie insipientiae meae.

Afflictus sum, et incurvatus sum nimis:
tota die mœrens ambulabam.

Quia lumbi [Al. renes, h. ilia mea] mei repleti sunt
ignominia [h. vilitate],

et non est sanitas in carne mea.

Evigilavi, et afflictus sum nimis:
rugiebam a gemitu cordis mei.

Domine, in conspectu tuo [h. coram te] omne desi-
derium meum:

et gemitus meus a te non est absconditus.
Cor meum fluctuabat, dereliqui me fortitudo mea:

et lux oculorum meorum etiam ipsa non est me-
cum.

Chari mei, et amici [h. sodales] mei contra lepram
meam steterunt,

et vicini [h. propinqui] mei longe steterunt.

Et irruerunt quaerentes animam meam:
et investigantes mala mihi loquebantur insidias,
et dolos tota die meditabantur.

Ego autem quasi surdus non audiveram,
et quasi mutus qui non aperit os suum.²

Et eram quasi homo [h. vir] non audiens:
nec habens in ore suo redargutiones.

1. Intererunt nostri mss. hic quasi.

2. Idem nostri mss. quasi mutus non aperiēbam os meum: et mox unus Cister. non habens in corde suo, pro ore.

3. Plurium numero nostri mss. cum vacillaverint pedes mei.

4. Pro contristator editi ac mss. plures etiam Martiano inspecti, sollicitus ero.

5. Regius codex sic habet: in finem Idithun canticum David; sed manifeste excerpti errore, qui plures psalm. titulos e versione LXX transferre ausus est in hac Hieronymi editionem Hebr. Docet

Te enim, Domine, exspectabam,
tu exaudies, Domine Deus meus.

Quia dixi: Ne forte insultent mihi,
et cum vacillaverit pes meus³, super me magni-
ficerunt.

Quia ego ad plagam [Al. plagas] paratus sum,
et dolor meus contra me [Al. add. est] semper.

Quia iniquitatem meam [Al. add. ego] annuntio,
et contristator pro peccato meo.

Inimici autem mei videntes confortati sunt,
et multiplicati sunt odientes me mendaciter.

Et qui reddunt malum pro bono, adversabantur
mihi:

quia sequebar bonum.

Ne derelinquas me, Domine:
Deus meus, ne elongeris a me.

Festina in auxilium meum,
Domine [Al. add. Deus] salutis meae.

VICTORI IDITHUN, CANTICUM [h. Psalm.] DAVID⁴.

XXXIX. Dixi: Custodiam vias meas
ne peccem in lingua mea;

Custodiam os meum silentio,
donec est impius contra me.

Obmutui silentio, tacui de bono,
et dolor meus conturbatus est.

Incaluit cor meum in medio mei,
in meditatione mea incensus sum igne:

locutus sum in lingua mea.

Ostende mihi, Domine, finem meum,
et mensuram dierum meorum quae sit, sciam
[Al. ut sciam] quid mihi desit.

Ece breves posuisti dies meos,
et vita mea quasi non sit in conspectu tuo:

omnia enim vanitas, omnis homo subsistens.
SEMPER⁵.

igitur Hieronymus praefatione comment. in Daniele, verbum לַמָּנְטֵשֶׁהּ lamnatseahh, ut hodie legitur, magis pro victoria, quam in finem interpretari. « Unde et psalmi plurimi, inquit, illud Hebraicum quod in titulis ponitur LAMANASSE, pro quo LXX translulerunt in finem magis pro victoria continent: aquila enim interpretatus est τὸ νικητικόν, hoc est, ei qui praebet victoriam. Synmachus ἄντικλον, quod proprie triumphum palmanaque significat. Plura de eodem Hebraico Lamanasse vel lamnatseahh, cum ad titulum Psalm. XLV seu XLV juxta Hebr. ventum ori. MART.

6. Regine ms. vanitas homo stans, diapsalma.

1. Regine ms. videns, pro quia vidit. Cisterciens. praeterea quod venit pro quoniam venit.

2. Intererit hic Cisterciens. corde.

3. In eodem ex scilicet, ut videtur, antiquarii calamo: subvertentur ut montes, etc. pro gloriantes ut monoceroses.

4. Quae huic apponi versiculo debuisset, hain littera vacat: nec reipsa in hodierno Hebraico exemplari ab ea versus iste inchoatur. Vulgo autem eruditus persuasum est, Septuaginta interpretum ad eam littera non curuisse archetypum, idque ex ipsorum versione colligi, qui hic proponunt duo verba, Ἀνοκία ἀνοκῆσθαι, iniqui puniuntur, quae Hebraice dixeris עוֹרִים בְּשֵׁנוֹ. Atque adeo ab hain littera incepto quod praeculis habebant, exemplar notant. Quod alii hac de re sentiant, videsis apud

Dicam Deo : Petra mea [h. Et zelai, quod interpretatur, Deus petra mea et est unum de nominibus Dei], quare oblitus es mei :

quare tristis incedo, affligente inimico ?
Cum me interfecerent [Al. interfecerint] in ossibus meis,

exprobraverunt mihi hostes mei :
dicentes ad me : tota die : Ubi est Deus tuus ?
Quare incurvaris, anima mea, et conturbas me ?
Especta Deum, quoniam adhuc confitebor ei,
salutaribus vultus mei et Deo meo.

XLIH³. *Judica me Deus, et discerne causam meam de gente non sancta [h. in misericorde], a viro doloso et iniquo salva me.*

Tu enim es, Deus, fortitudo mea, quare projecisti me :

quare tristis incedo, affligente inimico ?
Mitte lucem tuam et veritatem tuam, ipsa ducent me :

introducent me ad montem¹ sanctum tuum,
et ad tabernacula tua,

Et introibo ad altare Dei,
ad Deum letitiae exultationis meae,
et confitebor tibi in cithara, Deus, Deus meus.

Quare incurvaris, anima mea, et quare conturbas me ?

Especta Deum quoniam adhuc confitebor ei,
salutaribus [Al. salutibus] vultus mei et Deo meo.

VICTORI FILIORUM CORE ERUDITIO⁴.

XLIV. *Deus, auribus nostris audivimus : patres nostri narraverunt nobis opus quod operatus es in diebus eorum, in diebus antiquis.*

1. Hic quoque voculas ad me Cistere. ms. tacet.

2. Praenotat idem ms. hunc titulum : *Psalmus ad eos qui fidem consecuti sunt.* Αἱ ἑρπαιοί, autem est apud Hebraeos.

3. Reginae ms. ipsa ducent me, et introducent ad montem, sine altero me intermedio, quod et Cistere. hic tacet. Tum ad tabernaculum tuum, et ad altare tuum, pro Deo : Cisterciens. ad altare tuum, Dominum.

4. Nostris mss. et quos Martiana. laudat, pro victoria filiorum Core eruditionis.

5. Ms. reginae, complacuiti tibi, pro in eis : tum es rex meus, absque ipse, quod et Cisterciens. tacet.

Tu manu tua gentes delisti [h. exheredasti], et plantasti eos [Al. eas] :

afflicisti populos [Al. plebes], et emisisti eos.
Non enim in gladio suo possederunt terram,
neque brachium eorum salvavit eos.

Sed dextera tua et brachium tuum,
et lux vultus tui, quia complacuiti in eis⁵.

Tu es ipse rex meus Deus :
praecepe salutibus⁶ Jacob.

In te hostes nostros ventilabimus :
in nomine suo conculcavimus adversarios nostros.

Non enim in arcu meo confidam :
neque gladius meus salvabit me,
Quia salvasti nos de hostibus nostris,
et eos qui oderunt nos, confudisti.
In Deo laudabimus⁷ tota die,
et nominis tui in aeternum confitebimur. SEMPER.

Verum tu projecisti, et confudisti nos :
et non egredieris in exercitibus nostris.

Vertisti terga nostra hosti :
et qui oderunt nos, diriperunt sibi⁸.

Dedisti nos tanquam gregem ad vorandum,
et in gentibus dispersisti nos.

Vendidisti populum tuum sine pretio :
nec grandis fuit commutatio eorum [h. et non fenerasti in commutatione eorum].

Posuisti nos opprobrium vicinis nostris,
subnationem et irrisum his qui erant in circuitu nostro.

Posuisti nos similitudinem [h. parabolam] in gentibus⁹,

commotionem capitis in tribubus [h. plebibus].
Tota die confusio [Al. verecundia] mea contra me,
et ignominia faciei meae cooperuit me.

A voce exprobrantis et blasphemantis :
a facie inimici et ultoris.

6. Nostris et Martiana plures mss. pro salutibus.

7. Idem cum editis, in Domino gaudebimus.

8. Interserit Cisterciens. ms. nomen Deus : paulo cum duobus reginæ diriperunt nos, pro sibi.

9. De presenti versiculo Hieronymus in epist. ad Sunn. et Fretel. « Alioquin in Hebraeo, inquit, ita scriptum reperit : Posuisti nos proverbium ingentibus ». MART.

— Tacent in voculam duo e nostris mss. s. vero pater in epist. ad Sunniam et Fretelam, in Hebraeo, inquit, ita scriptum reperit : Posuisti nos proverbium in gentibus : quem laudat et Martiana locum.

Omnia haec venerunt super nos, et non sumus oblitus tui :

nec mentiti sumus in pacto tuo.
Non est conversum retro cor nostrum ;
nec declinaverunt gressus nostri a sentia tua.

Quoniam deieccisti nos in loco draconum,
et operuisti nos¹ umbra mortis.

Si oblitus sumus nominis Dei nostri,
et expandimus manus nostras ad Deum alienum,

Nunquid non Deus investigabit istud,
ipse enim novit cogitationes cordis.

Quoniam propter te mortificati sumus tota die :
reputati sumus ut grex occisionis.

Consurge [h. Exergiscere] quare dormitas, Domine ?

Vigila : quare projecisti [Al. projecisti] nos in sempiternum ?

Quare faciem tuam abscondis ?
Oblivisceris afflictionis nostrae et inopie nostrae².

Quoniam incurvata est in pulvere anima nostra :
adhaesit in terra [Al. lerre] venter noster.

Surge, auxiliare nobis,
et redime nos propter misericordiam tuam.

1. In Cisterciens. ms. operuit nos, etc. et mox oblitus sumus nominis Domini, sine addito, nostri.

2. Mss. nostri omnes, oblivisceris afflictiones et angustias nostras.

3. Totum hunc psalmum Hebraice lectum invenimus in ms. prestantissimo codice monasterii nostri Carnutensis ; quam diligenter collatum ac descriptum exhibebimus in appendice canonis Hebraicae veritatis, cum majori etiam parte psalmi secundum, qui similiter Hebraica lingua, sed Latinis characteribus scriptus legitur in eodem psalterio Carnutensi. Porro dissonantes lectiones retinent in titulo mss. plurimi. Vaticanus codex hoc modo legit : *Victori pro filiis filiorum Core, eruditio canticum amantissimo.* In exemplaribus vero canonis, necnon in quatuor aliis mss. eruditiois canticum amantissimo. At nullus relinquitur ambigendi locus, quoniam genuina lectio, quoniam vitata ac depravata circumferantur, cum ipse Hieronymus psalmum ex integro edisserens in epist. ad Principium virginem, de eodem titulo haec statim observavit : « Quadragiesimum quartum psalmum legens, in titulo reperit : *In finem pro iis qui commutabuntur filiorum Core, intelligentie canticum pro dilecto* : in Hebraeo scriptum est LAMMANASSE AL SOSANIM LADBE CORE MBSKIT, SIR IDIMOT (לכבי כרה משיכיל שיר ידודיה) : quod nos in Latinum vertimus :

VICTORI PRO FILIIS FILIORUM CORE³, ERUDITIONIS CANTICUM AMANTISSIMI.

XIV. *Eructavit cor meum verbum bonum ; dico ego opera mea regi :*

lingua mea stylus scribae velocis,
Decore pulchrior es filiis hominum,
effusa est gratia in labiis tuis,
propterea benedixit tibi Deus in aeternum.

Accingere gladio tuo super [Al. circa] femur fortissime :

gloria tua et decore tuo,
Decore tuo prospere ascende,
propter veritatem⁴

et mansuetudinem iustitiae,
et docebit te terribilitas dextera tua⁵.

Sagittae tuae acutae,
populi sub te cadent :

in corde inimicorum regis.

Thronus tuus, Deus, in saeculum et in aeternum :
sceptrum aequitatis, sceptrum regni tui,

Dilexisti iustitiam, et odisti iniquitatem [h. impietatem] :

propterea unxit te Deus, Deus tuus,
oleo exultationis praeparatissimum nobis.

Myrrhae et stacte⁶ et cassia incunctis vestimentis tuis,

Victori pro filiis filiorum Core eruditiois canticum amantissimo. Symmachus more suo manifestus, triumphum pro floribus, interpretatus est. Igitur SOSANIM, vel pro iis qui commutandi sunt, vel in lilia transferuntur et flores (MBSKIT, quoque et eruditionem et doctissimum sonat) sin Canticum : מוֹדָא Salomonis est nomen, qui alio sensu pacificus appellatur. Quatuor autem psalmi, licet in posteriori titulum parte dissentiam, hoc principio praenotantur, quadragiesimus quartus, quinquagesimus nonus, sexagesimus octavus, septuagesimus nonus, e quibus duo modis inscribuntur David, primus et novissimus filiorum Core, et Asaph. Hucusque Hieronymus, ad cojus verba tanquam adamussum obliquas ac depravatas lectione restitueret curavimus multis in locis psalmorum. MART.

4. Hoc modo se legisse testatur Hieronymus in epist. nunc laudata : mss. tamen non pauci legunt cum edito, *propter verbum certitatis.* MART.

5. Cistere. ms. *adcebit te terribiliter dextera tua.* Vide laudatam epistolam ad Principium, num. 11, et quae ad hunc locum ibi adnotamus.

6. Item mss. *myrrina et aloë, ex הוֹרֵה מוֹרֵה.* Mox pro domibus churbae, scriptum ab Hieronymo de templo dentium, quod nonnulli ex epistola ad Principium argumentantur, et Hebraeus scholasticus innotuit, minime est verosimile.

de domibus [h. de templis] eburneis¹ quibus
latificaverunt te
filia regum in honore tuo.
Stetit conjux [h. regina] in dextera tua,
in diademate aureo.

Audi, filia, et vide, et inclina aurem tuam,
et obliviscere populi tui et domus [Al. domum]
patris tui.

Et concupiscet rex decorem tuum :
quia ipse est Dominus [Al. add. Deus] tuus, et
adora eum.

Et o filia fortissimi² [h. Tyri],
in muneribus faciem tuam deprecabuntur divites
populi.

Omnis gloria filiae regis intrinsecus :
fasciis aureis vestita est [h. praefaciis aureis,
vestimenta illius].

In scutulatis duceat ad regem,
virgines sequentur³ eam,
amica [h. sodales] ejus ducentur tibi.

Ducentur in latitibus et exultatione :
ingredientur thalamum [h. templum] regis.

Pro patribus tuis erunt filii [Al. filiae] tibi [h. tui],
pones eos principes in universa terra.

Recordabor nominis tui
in omni generatione et generatione :
Propterea populi confitebuntur tibi
in saeculum et in aeternum.

VICTORI FILIORUM CORE PRO JUVENTUTIBUS
CANTICUM.

XLVI. Deus nostra [h. nobis] spes et fortitudo :
auxilium in tribulationibus inventus es validum.
Ideo non timebimus cum fuerit translata terra,
et concussi montes in corde maris.

1. Melius, inquit ibidem s. doctor, in Hebraeo
seribitur, de templo denium. Ad quod proxime ac-
cedit scholion marginale vetustissimi scriptoris. MARX.
2. Plures mss. habent, et filia fortissimi, duo
sic, est o filia fortissimi, pro et o filia fortissimi,
ut legitur in ms. Carutensi. Docet etiam Hierony-
mus, o filia fortissimi legendum ex Hebraeo. Non-
nullas variantes alias lectiones, sed levioris momenti,
reperire poterit lector studiosus in epist. ad Principiam
virginem. MARX.

3. Haud bene legit Martianus ex aliis codicibus
in instanti sequuntur. Mox duo mss. regim et Cister-
ciensis ducentur illuc, pro tibi : quam lectionem
ipse Hieronymus in epist. ad Principiam, num. 20,
ex Hebraeo exemplari videtur hausisse : cum tamen
ibi sit η ad te.

Sonantibus et timentibus⁴ gurgitibus ejus,
agitatibus in montibus in potentia ejus. SEMPER.

Fluminis divisiones ejus,
latificant civitatem Dei sancti
tabernacula Altissimi⁵.

Deus in medio ejus non commovebitur :
auxiliabitur ei Deus in ortu matulino.
Conturbate sunt gentes, concussa sunt regna :
dedit vocem suam, prostrata est terra.

Dominus exercituum nobiscum :
protector noster Deus Jacob. SEMPER.

Venite et videte opera Domini :
quantas [h. quot] posuerit solitudines in terra.
Composuit bella usque ad extremum terrae,
arcum confringet, et concidet hastam [Al. has-
tas] :

plaustra comburent igni,
Cessate et cognoscite quoniam ego sum Deus :
exaltabor in gentibus, exaltabor in terra.

Dominus exercituum nobiscum :
fortitudo nostra [h. susceptor noster] Deus Jacob.
SEMPER.

VICTORI⁶ FILIORUM CORE CANTICUM [h. Psalmus].

XLVII. Omnes populi [Al. gentes], plaudite man-
ibus,
jubilate Deo in voce laudis.

Quoniam Dominus [Al. Deus] altissimus, terri-
bilis :

rex magnus super omnem terram.
Congregavit populos : subter nos,
et tribus [h. plebes] sub pedibus nostris.

Elegit nobis hereditatem nostram :
gloriam [h. superbiam] Jacob quam dilexit.
SEMPER.

4. Nostri mss. alique ponos Martianeum cum
pridem editis libris, intumescentibus. Mox unus re-
gina agitatis montibus absque in particula. Denique
pro nomen ejus subsequens versus ipso etiam
Cisterciensis taceat.

5. Iterum nostri mss. pluresque apud Marti-
aneum, latificant civitatem Dei, sanctum taberna-
culum Altissimi. Tum nostri duntaxat : Dominus
in medio ejus, ac deinde, Deus in ipso ortu matu-
lino.

6. Cisterciensis ms. Victoria : regina cod. victo-
riam : nullus o nostris victori praefert.

7. Exemplaria canonis tria, Carcassoneuse, San-
Germanense et Memmianum, cum duobus aliis mss.
subjecit populos. MARX.

Ascendit Deus in júbilo :
Dominus [Al. Deus] in voce buccinae.
Canite [h. psallite] Deo canite [h. psallite],
canite [h. psallite] regi nostro canite [h. psal-
lite].
Quia rex universae terrae Deus :
canite [h. psallite] erudite.
Regnavit Deus super gentes :
Deus sedet super thronum sanctum suum.
Principes populorum congregati sunt,
populus Dei Abraham :
quoniam dii scuta terrae
vehementer elevata [Al. elevati] sunt.

CANTICUM PSALMI¹ FILIORUM CORE.

XLVIII. Magnus Dominus et laudabilis nimis :
in civitate Dei nostri in monte sancto suo.

Specioso germi gaudio universae terrae :
monti Sion lateribus aequilonis
civitatis regis magni.

Deus in domibus ejus :
agnitus est in auxiliando.

Quia ecce reges congregati sunt :
venerunt [h. transierunt] simul.

Ipsi videntes sic obstupuerunt :
conturbati sunt, admirati sunt.

Horror possedit eos ibi :
dolor [Al. dolores] quasi parturientis.

In cento uredinis,
confringens² naves Tharsis.

Sicut audivimus, ita vidimus
in civitate Domini exercituum,
in civitate Dei nostri :

Deus fundavit eam usque in aeternum [h. saeculum].
SEMPER.

Astinacimus, Deus, misericordiam tuam,
in medio templi tui.

Secundum nomen tuum, Deus,
sic laus tua usque in [Al. ad] extremum terrae :
justitia repleta est dextera tua.

1. In recto psalmus, nostri omnes mss. legunt.

2. In Cisterciensis mss. confringens (tum junctis
reliquis omnibus, naves maris pro Tharsis) denique
Dei exercituum pro Domini, etc.

3. Verius, puto, legit regimo ms. in recto frater.

4. Haec lectum est commovebitur, quod ver-
bum plane videtur et a sacri scriptoris mento con-
textuque alienum, et facili veterum amanuensium
errore substitutum pro genuino commorabitur. Hoc

Loletur mons Sion, exultent filiae Juda :
propter judicia tua.

Circumdate Sion, et circuite eam,
numerate turres ejus.

Ponite cor vestrum in manibus [h. in virtute] :
separate palatia [Al. add. ejus] ;

Ut enarretis in generatione novissima.

Quia iste [Al. ipse est] Deus, Deus noster in saecu-
lum, et in perpetuum :

ipse erit dux noster in mortem [h. in saecula].

VICTORI FILIORUM CORE CANTICUM [h. Psalmus].

XLIX. Audite hoc [Al. haec], omnes populi :
auribus percipite, universi habitatores occidentis
[h. orbis].

Tam filii Adam, quam filii [h. viri] singulorum :
simul dives et pauper.

Os meum loquetur sapientias [Al. sapientiam],
et meditatio cordis mei prudentias [Al. prudenti-
tiam].

Inclinabo [Al. inclino] ad parabolam aurem
meam :

aperiam in cithara aenigma meum.

Quare timebo in diebus mali ?

Iniquitas calcanei mei circumdabit me.

Qui fiduciam habent in fortitudine sua,

et in multitudine divitiarum suarum superbiunt,

Fratrem³ redimens non redimet vir :

neq. dabit Deo propitiationem pro eo :

et pretium redemptionis anima eorum :

Sed quiescat in saeculo, et vivat ultra in sempiternum,

et non videbit interitum [Al. in aeternum],

cum viderit sapientes morientes :

Simul insipiens et indoctus peribunt,

et relinquunt alienis divitias suas.

Interiora sua domos suas in saeculo,

tabernacula sua in generatione et generatione :

vocaverunt nominibus suis terras [Al. add. suas].

Et homo in honore non commorabitur⁴ :

adeo nos reposuimus, non tamen ex ingenio, sed
primum ex antiquorum regiae ac Cisterciensis codi-
cum auctoritate, tum duorum quoque apud Marti-
aneum, qui tametsi alias minus emendati, hic certo
cum de vera lectione monere potuissent. Persuasit
nos denique Hebraeus textus, in quo est η לִי, id
est, non perseverabit, sive ad litteram, non perno-
tabit, quem sensum verba non commorabitur, unico
referunt.

assimilatus [Al. add. est] jumentis et exequatus est.
 Haec est via insipientia eorum [h. via eorum],
 et post eos iuxta os eorum current. SEMPER.
 Quasi grex [h. oves] in inferno positi sunt, mors
 pascat eos,
 et subjiciet eos recti in matulino,
 et figura eorum conteretur in inferno post habi-
 taulum suum.
 Verumtamen Deus redimet animam meam,
 de manu inferni cum assumpsit me. SEMPER.
 Noli timere cum ditatus fuerit vir,
 cum multiplicata fuerit gloria domus ejus.
 Neque enim moriens tollet omnia:
 nec descendet post eum gloria ejus.
 Quia anima sua in vita sua benedicit:
 laudabunt te¹, cum bene fuerit tibi.
 Intrabit [Al. intrabunt] usque ad generationem pau-
 trum tuorum:
 usque ad finem non videbunt tuem.
 Homo cum in honore esset, non intellexit,
 comparavit se jumentis, et silebitur².

CANTICUM [h. Psalm.] ASAPH.

L. Fortis Deus Dominus locutus est,
 et vocavit terram
 ab ortu solis usque ad occasum ejus.
 De Sion perfecta decore
 Deus [Al. tac. Deus] apparuit.
 Venit Deus noster, et non tacuit:
 ignis coram eo vorabit³,
 et in circuite ejus tempestas valida.
 Vocabit caelum desursum,
 et terram, et judicet populum suum.
 Congregate mihi sanctos [h. misericordes] meos:
 qui ferunt pactum meum in sacrificio.
 Et annuntiabunt caeli justitiam ejus,
 quia Deus judex est ipse. SEMPER.

1. Unus reginae ms. *laudabit iniquitatem te*. Tum
 rectius, ut videtur, cum Cisterciensi, *cum benedixerit*
 tibi: quod prope sonat Hebraeum הַיְיָ בְּךָ.
 2. In canone San-Germanensi sic docent emenda-
 tor codicis: *Homo cum in honore esset, non intel-*
lexit; comparatus est jumentis, et similis factus
est illis. Quod absque dubio fluxit et Vulgata edi-
 tione. Codices mss. S. Michaelis, et Augustinorum
 Burdigalensium hanc retinent lectionem: *Homo cum*
in honore esset, non commorabitur: assimilatus
jumentis exequatus est. MARR.

Audi populus meus [Al. popule], et loquar,
 Israel, et contestabor te.
 Deus Deus tuus ego sum.
 Non propter victimas tuas arguam te,
 et holocausta tua coram me sunt. SEMPER.
 Non accipiam de domo tua vitulum [h. taurum],
 neque de greyibus tuis hircos.
 Mea sunt enim omnia animalia silvarum [h. silva],
 pecudes [h. beemoth] in montibus millium.
 Scio omnes aves montium,
 et universitas agri [h. sic dicitur, nomen est acis]
 mei⁴ mecum est.
 Si esuriero, non dicam tibi:
 meus est enim orbis et plenitudo ejus.
 Nunquid comedam carnem [Al. carnes] taurorum,
 aut sanguinem hircorum bibam?
 Immola Deo laudem,
 et redde Altissimo vota [Al. tac. vota] tua.
 Et invoca me in die tribulationis:
 liberabo te, et glorificabis me.
 Impio autem dixit Deus:
 Quia tibi est cum narratione preceptorum meo-
 rum,
 et tu assumas pactum meum in ore tuo?
 [h. Et tu] Qui odisti disciplinam,
 et projecisti verba mea post te.
 Si videbas furcam, consentientes ei
 et cum adulteris pars tua⁵.
 Os tuum misisti ad malitiam,
 et lingua tua concinnabit dolum.
 Sciens adversus fratrem tuum loquebaris,
 in [Al. et adversum] filium matris tuae fabrica-
 baris opprobrium.
 Haec fecisti, et tacui:
 existimasti futurum me [Al. tac. me] similem
 tui:
 arguam te et proponam ante oculos tuos.
 Intelligite hoc qui obliviscimini Deum,
 ne forte rapiam [Al. capiam], et non sit qui
 liberet:

3. Ignis ante eum ardebit legimus in tribus cano-
 nibus. In duos alios mss. *coram eo ardebit*. MARR.
 4. Fortasse rectius *mei* pronomen reginae mss.
 hic retinet: Hebraeus autem textus יְיָ, utramque ex
 punctorum varietate recipit lectionem.
 5. Plus habent duo e nostris mss. *erat pars tua*.
 Dein unus Cisterciensis. *os tuum dimisisti, pro mi-*
sisti, et, lingua tua concinnavit, pro concinnabit,
coherentius, ut videtur, superioris sententiae tem-
pori, sed Hebraeo dissidente textu.

Qui immolat confessionem, glorificat me:
 et qui ordinat viam, ostendam¹ ei salutare Dei.

VICTORI CANTICUM [h. Psalm.] DAVID: CUM VENISSET
 AD RUM NATHAN PROPHETA, QUANDO INGRESSUS
 EST AD BETHSABEE.

LI. Misere mei, Deus, secundum misericordiam
 tuam:
 iuxta multitudinem miserationum tuarum dele
 iniquitates meas.
 Multum lava me ab iniquitate mea,
 et a peccato meo munda me.
 Quoniam iniquitates meas [h. errores meos] ego co-
 gnovi²,
 et peccatum meum contra me est semper.
 Tibi soli peccavi, et malum coram te [h. oculis
 tuis] feci:
 ut justificeris in sermonibus tuis,
 et vincas cum [Al. dum] judicaveris³ [h. judi-
 catus fueris].

Ecco in iniquitate conceptus sum,
 et in peccato peperit me mater mea.
 Ecco enim veritatem diligis,
 absconditum et arcanum sapientiae manifestasti
 [h. sapientiam manifestabimus] mihi⁴.
 Asperges [h. purificabis] me hyssopo, et mundabor,
 lavabis me et super nicem dealabor.
 Auditum mihi facies gaudium et letitiam,
 et exsultent⁵ ossa quae confregisti.
 Absconde faciem tuam a peccatis meis,
 et omnes iniquitates meas dele.
 Cor mundum crea mihi, Deus,
 et spiritum stabilem renova in visceribus meis.
 Ne projecias me a facie tua,
 et Spiritum sanctum tuum ne auferas a me.
 Redde mihi letitiam [h. habet Jesu] salutaris⁶ tui,
 et spiritu potenti confirma me.

1. Reginae mss. *qui ordinato ambulat, osten-*
dam, etc.
 2. Duo mss. *iniquitatem meam ego novi*.
 3. Ms. Sorboniens, *cum judicabis*: in exempla-
 ribus canonicis, *cum judicaris*, idque secutus est ms.
 Corbeiensis, et Carnut. prima manu MARR.
 4. Canon Carcassanensis: *Ecco enim veritatem*
diligis in abscondito; et in arcano sapientiae tuae
manifestasti mihi. Similiter habent in primo versu-
 culo mss. Aug. Burdigal., ac S. Mich. consequenter
 autem, *sapientiam manifestabis mihi*. MARR.
 5. In pluribus mss. *ut exsultent*.

Docedo iniquos vias tuas,
 et peccatores ad te revertentur.
 Libera me de sanguinibus, Deus, Deus salutis
 meae:
 laudabit lingua mea justitiam tuam.
 Domine, labia mea aperies,
 et os meum annuntiabit laudem tuam.
 Non enim vis ut victimam feram⁷:
 nec holocaustum tibi placet.
 Sacrificium [h. Sacrificia] Dei spiritus contribu-
 latus [h. contritus]:
 cor contritum et humiliatum, Deus, non despi-
 cies.
 Bene [h. Reginae] fac [Al. add. Domine] in volun-
 tate tua, Sion,
 [Al. add. et] edificentur muri Jerusalem.
 Tunc suscipies sacrificium iustitiae,
 oblationes et holocausta,
 tunc imponent super altare tuum vitulos [h.
 tauros].

VICTORI ERUDITIO⁸ DAVID CUM VENISSET DOEC [Al.
 DOECH] IDEMEUS, ET ANNUNTIASSET SAULI [Al.
 SAUL], DICENS EI: VENIT DAVID IN DOMUM ACHI-
 MELECH [Al. AHIMELECH].

LII. Quid gloriaris in malitia, potens?
 Misericordia Dei tota est tibi.
 Insidias cogitasti lingua tua,
 quasi novacula acuta facies dolum.
 Dilexisti malum magis quam bonum:
 mendacium magis quam loqui [Al. tac. loqui]
 justitiam. SEMPER.
 Dilexisti omnia verba ad devorandum, lingua⁹ do-
 losa [Al. linguam dolosam].
 Sed Deus destruet te, in sempiternum terribit [h.
 add. te], et excellet de tabernaculo,
 et eradicabit de terra viventium. SEMPER.

6. Quod mavult scholiastes Jesu pro salutaris,
 nostri quoque praeferrunt mss.
 7. Magis ferme placet *feriam*, quod tum nostri
 omnes, cum plures alii apud Martianeum mss. ha-
 bent, pro *feram*, Hebraeus ad verbum, non deside-
 rabis hostiam.
 8. Reginae mss. *Victoria de erudito*: et cum pluri-
 busque aliis *Doec* et *Achimelech* nomina sic legit.
 9. Mss. tres legunt cum edito, *linguam dolosam*.
 MARR.

Videbunt iusti, et timebunt,
et super eum ridebunt.

Ece vir qui posuit Deum fortitudinem suam :
sed speravit in multitudine dicitarum suarum :
confortatus est in insidiis suis.

Ego autem sicut oliva virens in domo Dei :
speravi in misericordia Dei
in seculum semper.

Confitebor tibi in saeculum, quoniam fecisti :
et expectabo nomen tuum, quoniam bonum
in conspectu sanctorum [h. misericordiam] tuorum.

VICTORI PER CHORUM ERUDITIO DAVID².

LIII. Dicit stultus in corde suo : Non est Deus :
corrupti sunt, et abominabiles facti sunt in iniquitate,
non est qui faciat bonum.

Deus de caelo prospexit super filios hominum,
ut videret si est intelligens requirens Deum.

Omnes aversi sunt, pariter adhaeserunt :
non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.

Nunquid non cognoverunt qui operantur iniquitatem,
qui comedunt populum meum ut cibum panis :
Deum non invocaverunt.

Ibi timuerunt timore,
ubi non erat [Al. est] timor.

Quoniam Deus dispersit ossa circumdantium te :
confunderis, quia Deus projecit eos.

Quis dabit ex Sion salutare Israel ?
Cum reducerit Deus captivitatem populi sui,
exsultabit Jacob, latibit Israel.

VICTORI IN PSALMIS ERUDITIO DAVID : QUANDO VENEBUNT ZAPHEI ET DIXERUNT SAEL : NONNE DAVID ABSCONDITUS EST APUD NOS ?

LIV. Deus, in nomine tuo salva me [Al. saluum me fac],

1. Ita regius codex. Corbeiensis, Sorbonicus, et speculum S. Augustini. In aliis legitur, in saeculum et in aeternum. MARX.

2. Sorbonicus ms. Victori pro choro intelligenti David. Septem autem alii codices mss. habent in extrema parte tituli, eruditi David. MARX.

— Cisterciensis. ms. pro choro intelligenti : alii dumtaxat eruditi preferunt, pro eruditio.

— Hic quoque mss. nostri omnes eruditi legunt, pro eruditio.

et in fortitudine tua ulciscere me.
Deus, exaudi orationem meam :
auribus percipe verba oris mei.

Quia alieni insurrexerunt adversum me,
et fortes quæsierunt animam meam :
non posuerunt Deum in conspectu suo. SEMPER

Ece Deus auxiliator mihi :
Dominus sustentans animam meam.

Reddet [Al. reddet] malum insidiatoribus [h. decantatoribus] meis :

in veritate tua [Al. tac. tua] disperde eos.

Voluntarie sacrificabo tibi :
confitebor nomini tuo, Domine, quoniam bonum.
Quoniam ex omni tribulatione liberavit me,
et inimicos meos vidit oculus meus.

VICTORI IN PSALMIS ERUDITIO DAVID³.

LIV. Exaudi, Deus, orationem meam,
et ne despicias deprecationem meam.

Attende mihi et exaudi me :

Humilitas sum in meditatione mea,
et conturbatus a voce inimici,
a facie persequentis impii :

Quoniam projecerunt super me iniquitatem,
et in furore adversabantur mihi.

Cor meum doluit in vitalibus meis,
et terrores mortis ceciderunt super me.

Timor et tremor venit [Al. venerat] super me,
et operuit me caligo.

Et dixi : Quis dabit mihi pennas columbae,
ut volem et requiescam ?

Ut procul abeam,
et commorem in deserto ? SEMPER.

Festinato [h. Festina] ut salver
a spiritu tempestatis et turbinis⁴.

Præcipita, Domine, divide linguas eorum :
quoniam vidi iniquitatem et contradictionem in civitate.

Die et nocte circumueunt muros ejus.
Scelus et dolor in medio ejus.

3. Canon. Carcassensis, ac Vaticanus ms. salutaria Israel ; cæteri omnes, salutare Israel. MARX.

4. Iidem mss. Et non proposuerunt, etc.

5. Plures mss. hic ut supra, eruditi David. MARX.
— Pari iterum consensu nostri mss. disperit, pro vidit. In subsequentis vero psalmi titulo alii eruditi, alii canticum pro eruditio preferunt.

6. De his duobus versibus disserit S. Hieronymus in epist. ad Sunnam et Fretelem, dicens omnem præ-

insidie in vitalibus ejus,
et non recedit de plateis ejus
dammum et fraudulentia.

Non enim inimicus reprobravit mihi, ut sustineam :
neque is qui me oderat, super me magnificatus est,
ut abscondat ab eo.

Sed tu, homo unanims meus [Al. tac. meus],
duc meus, et notus meus :

Qui simul habuimus dulce secretum,
in domo Dei ambulavimus cum terrore.

Veniat mors super eos,
descendant in infernum viventes,
quia nequitiæ in congregatione eorum, in medio eorum.

Ego ad Deum clamabo,
et Dominus salvabit me.

Vespere et mane et meridie loquar,
et resonabo, et exaudiet vocem meam.

Redemisti in pace animam meam
ab appropinquantibus mihi :

multi enim fuerant aduersum me.

Exaudiet [Al. audiet] Deus, et humiliabit eos,
qui iudeæ est ab initio. SEMPER.

Non enim mutantur, neque timeant Deum.

Extendit manus suas [Al. manum suam] ad pacificam suam :

contaminavit pactum suum⁵.

Nitidius butyro os ejus :
pugnat autem cor illius,
molliores sermones ejus ab oleo⁶, cum sint lancea.

sentis loci sensum ita apud Hebræos legi : *Festinato ut salver a spiritu tempestatis et turbinis*. Hinc videas diversum esse ab Hieronymo scholasten canonis Hebraice veritatis : cum diverso modo legant ac interpretentur Hebræam **אֲבִיסָה** *abhisā*. MARX.

1. Futurum tempus retinent mss. quam plures, *redimet in pace*. MARX. Alii e nostris mss. *redime*, alii *redimet* legunt.

2. In regione mss. *contaminaverunt pactum, etc.*

3. Regius ms. *mollierunt sermones suos oleo*, sed et in aliis abest ab præposito. Mox Cisterciensis. *Proice super Dominum tribulationem tuam*, additum ad libri oram [Al. cogitationem].

4. Duo e nostris mss. *detrahe*, quod vitiosum esse scribarum incuria ab epist. ad Sunnam et Fretelem dicitur.

5. Loens insignis apud eruditos antiquitatis sacrae ac profanae curiosos, quorum studia ante mille annos

Proice super Dominum charitatem tuam, et ipse te enutriet : non dabit in aeternum fluctuationem iusto.

Tu autem, Deus, deduces eos in puteum interitus : viri sanguinum et dolosi non dimidiabunt dies suos : ego autem fiduciam habeo tui.

VICTORI PRO COLUMBA MUTA, EO QUOD PROCUŁ ABIERIT DAVID HUMILIS, ET SIMPLEX, QUANDO TENERUNT EUM PALESTINI IN GETH.

LVI. Miserere mei, Deus, quoniam conculcavit me homo :

tota die pugnans tribulavit me.
Conculcaverunt me insidiatores [h. decantatores] mei tota die :

multi enim qui pugnant contra me, Altissime,
Quacunque die territus fuero : ego [Al. tac. ego] in te confidam.

In Deo laudabo verbum ejus [Al. tac. ejus],
in Deo speravi : non timebo
quid faciat mihi caro.

Tota die sermonibus me affligebant :
contra me omnes cogitationes eorum in malum.

Congregabuntur abscondite, ipsi [Al. tac. ipsi] plantas meas [h. calcaneos meos] observabant :
expectantes animam meam.

Qui nullus est salvus in eis :
in furore populus detrahe⁴, Deus.

Secretoria mea [h. motum meum tu] numerasti,
pone lacrymam meam in conspectu [h. utre] tuo⁵ :
sed non in narratione tua.

expleverat schollastes canonis, nisi incuria temporum in oblivione jacuissent usque in præsens ingenii hujus præclara monumenta. Sic igitur legitur in ms. Vaticano (in cuius contextum scholia marginalia canonis inducta fuisse monimus) : *Motum meum tu numerasti, repono lacrymam meam in utre tuo, aut in numero tuo*. In canone Carcassensis ultimis versiculis similiter expressus est, *aut in numero tuo*, cetera in scholis, ut vides, posita reperitur. Canon San-Germanensis, qui detinere nullas habet adnotationes criticas, prout retinet totum contextum psalmi cum aliis quatuor mss. codicibus, regio scilicet, Carnutensi, Corbeiensi et Sorbonico ; exemplaria duo reliqua Augustinorum Burdigalensium ac S. Michaelis in periculo maris, quæ scholis item marginalibus ubique intermixta et vitata superius diximus, nihil differunt a Vaticano nunc citato. Porro LXX ac Hieronymus hic **בְּנֵיכֶם** *benodeka*, interpretantur in conspectu tuo, sive coram te ; cum tamen **בְּנֵיכֶם** *nod*, alibi, *utrem* vertant. Nobis in revolvendis

Tunc convertentur inimici mei retrorsum,
in quacunq[ue] die invocavero :
hoc scio quia Deus meus es [Al. add. tu].

In Deo laudabo verbum :
in Domino prædicabo¹ [h. laudabo] sermonem.

In Deo speravi : non timebo
quod faciat mihi homo.

In me sunt, Deus, vota tua :
reddam gratiarum actiones tibi.

Quia liberasti animam meam de morte,
et pedes meos de lapsu :
ut ambulem coram Deo in luce viventium.

VICTORI UT NON DISPERDAS DAVID HUMILEM ET SIMPLICEM, QUANDO FUGIT A FACIE SAUL IN SPELUNCAM².

LVII. Misere mei, Deus, misere mei,
quoniam in te speravi [Al. sperat] anima mea ;
Et in umbra alarum tuarum sperabo :
donec transierit insidie.

Invocabo Deum altissimum,
Deum ultorem meum.

Millet de celo et salsabit me,
exprobrabit conculcantibus³ me. SEMPER.

Mittet Deus misericordiam suam et veritatem
suam.

Anima mea in medio leonum dormivi ferocientium :

Filiis hominum dentes eorum lanceæ et sagittæ,
et lingua eorum gladius acutus.

Excaltare super cælos, Deus :
in omni terra gloria tua.

Retæ paraverunt gressibus meis,
ad incurvandam animam meam [h. incurvata
est anima mea].

Hebræorum lexicis nihil occurrit, quod huius interpretationi faveret, excepto verbo גִּבְרִית *midud*, quod rabbinis est *nutus oculi*. Qui de antiquorum lacrymatoris, sive *utribus*, ubi lacrymæ deflentium mortuos servabantur, scire desiderarit, consulat Th. J. ab Almelooven antiquitatum e sacris profanarum specimen pag. 131 et seqq. Marr.

1. In Cisterciens. mss. et in *Deo prædicabo*.

2. Regius codex adeo corruptus legitur in multis psalmsorum titulis, ut publicis excerptorum indicet depravationem ac imperitiam : hoc enim loco sic inscribit : *In finem ne disperdas David tituli inscriptione, cum fugeret a facie Saul in spelunca*. Sed codices continent, *pro victori aut non disperdas, etc.* Marr.

Foderunt ante me foveam,
ecceiderunt in medio ejus. SEMPER.

Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum,
cantabo et psallam.

Surge [h. Exspersicere], gloria mea,
surge [h. expersicere], psalterium et cithara :
surgam [h. expersicere] mane.

Confitebor tibi in populis, Domine,
cantabo [h. psallam] tibi in gentibus.

Quia magna usque ad cælos misericordia tua,
et usque ad nubes veritas tua.

Excaltare super cælos, Deus,
in omni terra gloria tua.

VICTORI UT NON DISPERDAS DAVID HUMILEM ET SIMPLICEM.

LVIII. Si vere utique iustitiam loquimini,
recta iudicatis, filii hominum.
Etenim in corde iniquitates [h. holocausta] operamini,
in terra iniquitates manuum vestrarum⁴ appendite.

Alienati sunt peccatores a vulva :
erraverunt ab utero loquentes mendacium.

Furor eorum sicut similitudo furoris serpentis⁵,
sicut reguli surdi obturantis aurem suam.

Ut non audiat vocem murmurantium :
nec incantatoris incantationes callidas.

Deus, excute dentes eorum ex ore eorum :
molars [Al. molas] leonum confringe, Domine.

Dissolvantur quasi aquæ que defluunt :
intendet arcum suum [h. sagittam suam] donec
conterantur.

Quasi vernis tabefactus pertranscat [Al. pertranscant],

— Cisterc. ms. *Pro victori* : regine autem cum plerisque aliis mss. *Pro victoria ut, etc.* quod item prætulisse arbitror quos laudat Martianens, neque enim probe lectum ab eo videtur, *pro victori aut non, etc.*

3. Editi cum mss. quinque *manus vestras* legunt, pro *manuum vestrarum*. Marr. — Ms. *exprobravit conculcantes* : etiam quod subsequitur, *semper*, prætermisso.

4. Quidam mss. cum antea editis libris *manus vestra*, pro *manuum vestrarum* legunt. Cisterciens. ipsam præterea vocem *iniquitates* prætermittit.

5. Nostri omnes mss. *sicut furor serpentis*, pro *similitudo furoris, etc.*

quasi abortivum mulieris quod non vidit [Al. videt] solem.

Antequam crescant spina vestra in rhamnum :
quasi viventes, quasi in ira tempestas rapiet eos¹.

Lactabitur iustus cum viderit ultionem :
pedes suos lavabit in sanguine impij.

Et dicit [Al. dicat] homo : Vera est fructus justo :
vere est Deus iudicans in terra.

VICTORI UT NON DISPERDAS DAVID HUMILEM ET SIMPLICEM, QUANDO MISIT SAUL, ET CUSTODIERUNT DOMUM, UT OCCIDERENT [Al. occiderent] EUM.

LIX. Erue² me de inimicis meis, Deus [h. Domine] meus,
et a resistentibus mihi protege me.

Libera me ab operariis iniquitatis [Al. operantibus iniquitates],
et a viris sanguinum salva me.

Quia ecce insidiati sunt animæ meæ,
congregantur adversus me fortissimi [h. crudelissimi],
absque iniquitate meâ, et absque peccato meo, Domine.

Non egi inique, et illi currunt [Al. cucurrerunt] et præparantur,
surge [h. expersicere] ex adverso pro me, et respice.

Et tu, Domine Deus exercituum Deus Israel,
vigila, ut visites omnes gentes.

Non miserearis unicersis,
qui operantur iniquitatem. SEMPER.

Revertantur ad vesperam, latent ut canis [Al. canes],
et circumneant [Al. circumdant] civitatem.

Ece loquentur [Al. loquuntur] in ore suo,
gladii in labiis eorum :

quasi nemo audiat.

Tu autem, Domine [Al. tac. Domine], deridebis eos :
subsannabis omnes gentes.

1. Ms. Cisterciens. *in ira tempestatis rapiet eas*.

2. Falso monet hic schollastes in Hebræo *Domini* haberi, non *Deum*, neque vero nomen יהוה scriptum legitur, sed יהוה. Marr.

3. Aportissima est corruptio hujus versiculi et in editis, et in aliquot mss. ubi legitur : *Dei mei misericordia præveniet me* ; quia Hieronymus ipse conceptis verbis docuit epist. ad *Summian* et *Pretelem*, in Hebræo scriptum esse : *Deus meus, misericordia mea, præveniet me*. Marr.

Fortitudinem meam ad te servabo :
quoniam tu, Deus, elevator meus.

Deus misericordia mea præveniet me⁴ :
Deus ostendit mihi in insidiatoribus [h. decantatoribus meis].

Ne occidas eos, ne forte oblitescantur papuli mei :
disperge eos in fortitudine tua, et destrue eos :
protector noster Domine [Al. Deus].

Peccato oris sui sermone [Al. in peccato et in sermone] labiorum suorum,
et capiuntur in superbia sua :
maledictionem et mendacium narrantes.

Consume in furore, consume et non subsistant :
et sciant quoniam Deus dominatur [Al. dominabitur]

Jacob, in finibus terra. SEMPER.

Et convertantur ad vesperam, latent ut canis [Al. canes],
et circumneant civitatem.

Ipsi vagabuntur ut comedant,
et cum saturati non fuerint, murmurabunt.

Ego autem cantabo imperium tuum,
et laudabo mane misericordiam tuam :

Quoniam factus es fortitudo mea [h. susceptor meus],
et refugium in die tribulationis meæ.

Virtutem meam tibi cantabo⁵ [h. fortitudo mea
tibi psallam] :
quoniam Deus adiutor [h. susceptor] meus,
Deus misericordia mea.

VICTORI PRO FILIIS TESTIMONIUM HUMILIS ET SIMPLICIS⁶ DAVID AD DOCENDUM, QUANDO PUGNAVIT ADVERSUS SYRIAM MESOPOTAMIÆ, ET ADVERSUS SYRIAM SOBÆ : ET REVERSES EST IOAB, ET PERCUSIT EDOM IN VALLE SALINARUM DUODECIM MILLIA.

LX. Deus, projecisti nos, scidisti :
iratus convertisti nos.

Commoxisti terram, et dirupisti⁶ eam :
sana contritiones ejus quoniam commota est.

4. Addit hic Cisterc. ms. *meum* : tum juncto reginæ alque aliis, voces *virtutem meam* prætermittit ; subsequenti autem versa subjungunt *fortitudo mea*.

5. Pro *simplicis* nostri omnes mss. alique apud Martian legunt *perfecti*, tum verba *Mesopotamiæ et adversus Syriam*, unus reginæ tacet.

6. In uno Cisterciensi ms. *diripiisti*.

Ostendisti populo tuo duritiam :
potasti nos vino¹ consopiente.
Dedisti mactentibus [Al. timentibus] te signum,
ut fugerent a facie arcus. SEMPER.

Ut liberentur amici tui :
salva dextera tua, et exaudi me.
Deus locutus est in sanctuario suo : latetor,
diridam Sichimam,
et callem Socoth dimetior.

Meus est Galaad, et meus est Manasse,
et Ephraim fortitudo capitis mei :

Juda legiser meus :

Moab olla lavaeri mei² :
Super Idumeam incedam calcamento meo :
mihî Palastina federata est.

Quis deducet me ad civitatem munitam,
quis deducet me usque ad Idumeam?
Nonne tu, Deus, qui projecisti nos,
et non egredieris, Deus, in exercitibus nostris.
Da nobis auxilium de [Al. in] tribulatione,
vana est enim salus ab homine.
In Deo faciemus virtutem,
et ipse conculcabit tribulantes nos.

VICTORI IN PSALMIS DAVID.

LXI. Exaudi, Deus, laudationem meam :
intende orationi meae.

De novissimo terra ad te clamabo,
cum triste fuerit cor meum :
Cum fortis elevabitur adversum me,
tu eris ductor meus.

Quoniam [Al. tac. quoniam] feisti spes mea,
turre munitissima a facie inimici.
Habito [h. peregrinabo] in tabernaculo tuo jugiter
[h. in saculum] :

sperabo in protectione alarum tuarum. SEMPER.
Tu enim, Deus, exaudisti orationem meam,
dedisti hereditatem timentibus nomen tuum.
Dies super dies regis adjectives :
annos ejus donec est generatio et generatio.

1. Aliquot mss. vino maceris. MARR.
2. Exemplaria canonis et alia duo, vel tria, olla petois meo. MARR.
3. Ibidem mss. pro Idithun.
4. Canon Carcass. et duo ejus sequaces, il est, mss. Augustinorum Bardigal. et S. Michaelis, sicut maceria inclinata sepi corrueus. MARR.

Sedebit semper [h. in saculum] ante faciem Dei,
misericordia et veritas servabunt eum.
Sic canam [h. psallam] nomini tuo jugiter :
reddens vota mea per singulos dies.

VICTORI PER IDITHUN³ CANTICUM [h. Psalm.] DAVID.

LXII. Attamen apud Deum silebit anima mea :
ex eo salus mea.
Attamen ipse est scutum meum [h. fortitudo mea]
et salus mea :
fortitudo mea [h. susceptor meus], non commovebor
amplius.

Usquequo insidiamini contra virum, interfecistis
omnes,
sicut murus inclinatus et maceria corruens⁴.
Partem enim ejus cogitaverunt expellere,
placuerunt sibi in mendacio :
ore suo benedicunt⁵, et corde suo [h. intrinsecus]
maledicunt. SEMPER.

Veruntamen Deo tace [Al. retice], anima mea :
ab ipso enim prestolatio mea⁶.
Ipse enim [Al. est] fortitudo mea et salus mea :
susceptor meus, non timebo [h. movebor].

In Deo salutare meum et gloria mea :
robur fortitudinis meae et salus mea in Deo.
Sperate in eo omni tempore, populi,
effundite coram eo cor vestrum :
Deus spes nostra. SEMPER.

Veruntamen vanitas filii Adam,
mendacium filii viri [Al. hominum],
in stateris dolosis fraudulententer agunt simul
[h. impositis stateris vanitas ipsi simul].

Nolite confidere in calumnia,
et in rapina, ne frustramini :
divitiae si affluerint⁷ [Al. fluxerint], ne appo-
natis cor.

Unum locutus est Deus,
duo haec audici : quia imperium [h. fortitudo]
Dei est :

Et tibi, Domine, misericordia :
quia tu reddes unicuique secundum opus suum.

— Cisterciens. mss. quasi murus, etc. Regius que
subsequuntur, et maceria corruens, omittit.

5. Interserunt nostri mss. hic vocem singuli.
6. Reginae cod. ab eo ipso enim salutare meum.
7. Omnes fera mss. codices, divitiae si fluxerint. MARR.

CANTICUM [h. Psalmus] DAVID CUM ESSET
IN DESERTO JUDA.

LXIII. Deus [h. Deus, Deus meus tu], fortitudo mea
tu es,
de luce consurgam ad te :
Sittivit te¹ anima mea,
desideravit te caro mea :
in terra invia et consitiente², ac sine aqua.

Sic in sancto apparui tibi,
ut videam fortitudinem tuam et gloriam tuam.
Melior est enim misericordia tua quam vita [Al.
vita] :
labia mea laudabunt te.

Sic benedicam te [Al. tibi] in vita mea :
in nomine tuo levabo manus [h. palmas] meas.
Quasi adipe et pinguedine implebitur [h. satiabitur]
anima mea,
et labiis laudantibus canet [h. laudabit] os
meum,

Recordans tui in cubili meo :
per singulas vigiliis meditabor tibi.
Quia fuisti auxilium meum,
et in umbra alarum tuarum laudabo³.
Adhaesit anima mea post te,
me suscepit dextera tua.

Ipsi vero interficere [h. ad calamitatem] quaerunt
animam meam :
ingrediantur in extrema [h. inferiora] terrae.
Congregentur in manus gladii :
pars vulpium erunt.

Rex autem latabitur in Deo,
laudabitur omnibus qui jurat in eo :
quia obstruet os loquentium mendacium.

1. Sittivit te legunt omnes libri editi et scripti.
De eo ita disserit Sanctus Hieronymus in epist. ad
Sunnam et Freleam : Sittivit tibi anima mea, pro
quo in Graeco sit : Sittivit te anima mea. Sed in
Hebraeo non habet ארחה (רחוק), quod significat te ;
sed לאח (לך), quod ostendit tibi : quod et omnes
interpretes translulerunt. Ergo secundum linguam
proprietaem versum est in Latine. Ipse vero
s. doctor secundum proprietatem linguam Latine
vertit in suo psalterio ad Hebraicum fontem edito,
sittivit te, desideravit te : imitatus forte Ciceronis
phrasim : « Nec sitio honores, nec gloriam desidero ».
MARR.

2. Cisterc. ms. in terra siliente, pro invia.
3. Idem ms. cantabo pro laudabo ; ac paulo post
regius, quaesierunt pro quaerunt.
4. Hic titulus in Cisterciensi ms. desideratur.
5. In eodem ms. serva animam meam.

VICTORI CANTICUM [h. Psalm.] DAVID⁴.

LXIV. Audi, Deus, vocem meam loquentis a timore
[h. pavore],
inimici serva vitam meam⁵ :
Absconde me a consilio malignorum ;
a tumultu operantium iniquitatem.
Quia exaceruerunt quasi gladium linguam suam :
tetenderunt sagittam suam verbum amarissi-
mum.

Ut sagittarent in absconditis simplicem :
subito sagittabunt eum, et non timebunt.
Confortaverunt sibi sermonem pessimum,
narraverunt, ut absconderent laqueos :
dixerunt : Quis videbit eos⁶?

Scrutati sunt iniquitates :
defecerunt scrutantes scrutatio,
et cogitationibus singulorum, et corde profundo.
Sagittabit ergo eos Deus jaculo repentino :
inferentur plagae eorum⁷.

Et corruent in semetipsos plagis [h. linguis]
suis⁸ :
fugient omnes qui viderint eos.
Et timebunt omnes homines,
et annuntiant opus Dei,
et opera ejus intelligent.
Latabitur justus in Domino, et sperabit in eo :
et exultabunt omnes recti corde.

VICTORI CARMEN [h. Psalm.] DAVID⁹ CANTICI.

LXV. Tibi silet laus, Deus, in Sion,
et tibi reddetur votum.

6. Nostri omnes mss. quis videbit nos, pro eos.
7. Observat idem Hieronymus in eadem epistola
hic apud Haebraeos legi : Percutiet eos Deus jaculo
repentino, et inferentur plagae eorum. Quae sane
eundem habent sensum, etsi in verbis nonnulla ap-
paret discrepantia. Versuum autem divisionem pro-
sentem restitimus ad testimonium ac fide ipsius
Hieronymi, cum in mss. codicibus depravata sit er-
rore librarium. MARR.

8. Scolion istud marginale retinet editi libri, et
in Hebraeo legitur לשונם לשונם, id est, linguam
suam, vel eorum. MARR.
— Idem mss. linguis suis praefertur, quod et
scholiasta placet, et propius est Hebraeo textui
לשונם.

9. Tres tantum mss. victori carmen David,
canticum : cui lectioni consonat Latina versio inter-
linearis. Alia tamen preferenda videtur ex titulo

Ecaudi orationem,
donec ad te omnis caro veniat¹.
Verba iniquitatum praevaluerunt adversum me :
sceleribus nostris tu propitiaberis.
Beatus quem elegeris, et susceperis,
habitabit enim in atris tuis ;
Replebimur bonis domus tua,
sanctificatione templi tui.
Terribilis in justitia exaudi nos,
Deus salvator noster :
Confidentia omnium sciam terrae,
et maris longinqui.
Præparans [Al. qui præparas] montes in virtute
sua,
accinctus fortitudine,
Compescens sonitum maris,
fremittum fluctuum ejus,
et multitudinem gentium [h. plebium].
Et timebunt qui habitant in extremis a signis
tuis :
egressus matutino et vespertini laudantes facies.
Visitasti terram, et irrigasti eam,
ubertate eam dita.
Rivus Dei plenus aqua,
præparabis frumentum eorum², quia sic fundasti
[h. præparabis] eam.
Sulcos ejus inebria, multiplica fruges ejus [h. etiam
accinctos ejus] :
pluvius irriga eam, germine ejus benedic.
Volvetur annus [h. Coronasti annum] in bonitate
tua,
et vestigia tua rorabunt pinguedine.
Pinguescent [h. Rorabunt] pascua deserti,
et exultatione colles accingentur.
Vestientur ignis greges :
et vates plenae erunt frumento,
coequabuntur, et canent.

Psalmi clxviii sequentis, in quo eadem verba suum retinent ordinem nativum, *victori David psalmus cantici.* MART.

— Iterum nostri omnes mss. duoque alii apud Marian., *silens pro silio.*

1. In quatuor mss. Vaticano scilicet. canone Carcass. August. Bardigal. et S. Mich. *exaudiens orationem ; ad te omnis caro veniat.* MART.

2. Canon San-Germanensis cum editis libris hoc modo legit : *Egressus matutini et vespertini, etc. Memm. Egressus matutini et vespertini.* MART.

— Cisterciensis et regine mss. *egressus matutinus et vespere :* in aliis invenit Martianeus in recto, *egressus matutini.*

VICTORI CANTICUM PSALMI.

LXVI. *Jubilate Deo, omnis terra,*
*Cantate [h. Psallite] gloriam nomini [Al. nomi-
nis] ejus.*
Date gloriam laudi ejus.
Dicite Deo, quam terribile opus tuum⁴ :
In multitudine fortitudinis tuae
mentientur tibi inimici tui.
Omnis terra adoret te, et canent [h. psallat] tibi,
cantet [h. psallat] nomini tuo. SEMPER.
Venite [h. Ite], et videte opera Dei,
terribilia consilia⁵ super filios hominum [h.
Adam].
Convertit [Al. Convertet] mare in aridam,
in flumine pertransibunt pede :
tibi letabimur in eo.
Qui dominatur in fortitudine sua a saeculo,
oculi ejus gentes⁶ aspiciunt ;
Qui increduli sunt,
non exultentur in semetipsis. SEMPER.
Benedicite, populi, Deo nostro,
et audiam facite vocem laudis ejus.
Qui posuit animam nostram in vitam,
et non dedit in commotionem pedes nostros.
Probasti enim nos, Deus :
igne⁷ nos confasti sicut conflatur argentum.
Introduxisti nos in obsidionem [Al. in rete] :
posuisti stridorem in dorso nostro [h. lumbis
nostris] :
imposuisti homines super caput nostrum.
Transivimus per ignem et aquam,
et eduxisti nos in refrigerium.
Ingrediar [Al. add. in] domum tuam in holocaustis :
reddam tibi vota mea, qua promiserunt⁸ [h. dis-
tinxerunt] labia mea,
et locutus est os meum cum tribularer.

3. S. Hieronymus in epistola multoties laudata : *Dicitis, inquit, quod in Graeco non sit ejus, cum in Hebraeo תְּבַרְכָּנָה (תְּבַרְכָּנָה) manifeste preparatio-
nem ejus, significet.* Hanc interpretationem repli-
cans propter marginalem scholasticus nostri anno-
tationem, quae eadem est cum observatione Hiero-
nyimi. MART.

4. Aliquot mss. *terribilia opera sua.* MART.

5. Contra, idem hic legitur in singulari : *terribile consilium.* MART.

6. Unus regine ms. *oculi ejus in gentes :* propius fere ad Hebraeum עֵינָי בְּגוֹיִם.

7. Aliq. mss. omittunt *igne.* MART.

8. Addit idem ms. hic *tibi,* quod quidem et in Hebraeo paulo post resonat.

VICTORI DAVID PSALMUS CANTICI.

Holocausta medullata offeram tibi
cum incenso arietium¹ :
faciam boves cum hircis. SEMPER.
Venite [h. Ite], audite et narrabo, omnes qui timetis
Deum,
quanta fecerit anima mea.
Ipsam ore meo invocavi,
et exaltavi in lingua mea.
Iniquitatem si vidi in corde meo,
non exaudivit Dominus.
Ideo exaudivit Deus :
et attendit vocem deprecationis [h. orationis]
meae.
Benedictus Deus qui non abstulit orationem meam,
et misericordiam suam a me.

VICTORI IN PSALMIS [h. Carminebus], CANTICUM
[h. Psalmus] CARMINIS.

LXVII. *Deus misericordetur nostri, et benedicat nos*
[Al. nobis] :
illustret faciem suam super nos. SEMPER.
Ut nota fiat in terra via tua :
in universis gentibus salus tua.
Abstineant tibi populi, Deus :
constentur tibi populi omnes.
Letentur, et laudent gentes [h. plebes],
quoniam judicas populos in aequitate :
et gentium [h. plebium] quae in terra sunt ducitor
es. SEMPER².
Constentur tibi populi, Deus :
constentur tibi populi omnes.
Terra dedit germen [Al. fructum] suum :
benedicat nobis Deus Deus noster.
Benedicat nobis Deus,
et timeant cum omnes fines terrae.

LXVIII. *Excursat Deus, et dissipentur [Al. disper-
gantur] inimici ejus :*
et fugiant qui oderunt eum a facie ejus.
Sicut defecit fumus deficiant :
sicut tabescit cera a facie ignis,
sic³ pereant impii a facie Dei :
Justi autem letentur, et exultent in conspectu
Dei,
et gaudeant in legitima.
Cantate Deo, psallite⁴ nomini ejus :
præparate viam ascendentibus⁵ per desertum [h. ara-
both, quod est superius caelum] :
In Domino nomen ejus,
et exsultate coram eo.
*Patri [h. Judici] pupillorum, et defensori vidua-
rum :*
Deus in habitaculo sancto suo :
Deus habitare facit solitarios in domo :
Educat [Al. Educit] vincetos in fortitudine :
increduli autem habitaverunt in siccitatibus.
Deus cum egresseris ante populum tuum,
et ambulares [h. gradieris] per desertum. SEMPER.
Terra comota est, et caeli stillaverunt a facie
Dei⁶,
hoc est Sinai : a facie Dei Israel.
Pluviam voluntariam elecasti, Deus :
hereditatem tuam laborantem tui confortasti :
Animalia tua habitaverunt in ea :
preparasti in bonitate tua pauperi Deus.
Domine, dabis sermonem,
*annuntiatricibus fortitudinis plurimae [h. exer-
citiuum plurimum].*
Reges exercituum federabuntur, federabuntur ;
et pulchritudo domus dividet spolia.
Si dormieritis inter medios terminos,

1. Canon San-Germanensis et Mem. retinet vita-
tam lectionem antiquissimam, *cum incenso et arie-
tibus.* Sed male, inquit Hieronymus ubi supra ; *in*
Hebraeo enim scriptum est, ex catoroeb elam (עַ
*לְיֵהוּא אֵלֶּיךָ), quod interpretatur, cum incenso arie-
tho.* Si quem movet quod legamus *catoroth* pro
catereth, consulat mss. codices epistolae ad Sunniam
et Fretel.

2. Nostri mss. *ducitor es sempiternus.*

3. Tacet ms. Cisterciensis. voculam *sic,* quae neque
in Hebraeo proprie est.

4. Pro *psallite,* Cisterciensis ms. habet, *et benedi-
cite ; regius, canite.* Vid. epist. 106 ad Sunniam
et Fretelam.

5. In textu canonis Carcassoniensis et in codice
Vaticano legitur *ascendenti in occasum.* MART.

6. Locus intricatus ac tenebrosus. Duo mss. cum
editis sic legunt : *Caeli stillaverunt a facie tua,*
Deus, hoc est in Sinai. Id retinet etiam Sorbonicus
ms. sed habet, *a facie tua Deus et Sinai.* Canon
San-Germanensis, *a facie Dei et Sinai.* Denique
Carnutensis correctus ab aliquo Hebraice lingue
non imperito, posuit juxta Hebraeam, *a facie Dei*
Sinai Istus. Do Memmiano dicimus in additamentis.
MART.

— Regine ms. *a facie tua, Deus, hoc est in Sinai,*
subsequitur Cisterciensis propius ad Hebraeam *a facie*
Dei, Deus Israel, יהוה ישראל לפני אלהים.

pennæ columbæ deargentate,
et posteriora ejus in vitore auri¹.
Cum divideret robustissimus [Al. robustissimos]
reges in ea,
nice dealbata est in Selmon.
Mons Dei, mons pinguis [h. Basan] :
Mons excelsus, mons pinguis [h. Basan].
Quare contenditis montes excelsi
adversus montem, quem dilexit Deus ut habitaret
in eo : siquidem Dominus habitabit in sempi-
ternum².
Curus Dei innumerabilis millia abundantium :
Dominus in eis, Sinai [Al. in Sinai] in sancto.
Ascendisti in excelsum,
captivam duxisti captivitatem,
accepisti dona in hominibus³,
insuper⁴ et non credentes inhabitare Dominum
Deum.
Benedictus Dominus per singulos dies,
portabit nos Deus salutis nostræ. SEMPER.
Deus noster [h. nobis] Deus salutis [h. salutem]
et Domini Dei : mortis egressus :
Veruntamen Deus confringet capita inimicorum
suorum, verticem crinis, ambulantis in deliciis
[Al. deliciis] suis.
Dicit Dominus : De Basan convertam,
convertam de profundis maris.
Ut calcet pes tuus in sanguine,
lingua canum tuorum, ex inimicis a temetipso :

1. Duo mss. in vitore gemmæ. Consequenter vero
illa legitur in quatuor exemplaribus mss. dum di-
scernit Omnipotens reges in ea, nice dealbabitur
in Selmon. MART.

2. In mss. nonnullis, habitabit confidenter.
MART.

— Pro in sempiternum, nostri mss. habet scilicet,
quod idem est, nisi hoc pro solemnitate
nota accipias. Tum unus Cisterciensis, pro millia re-
fert decem millia millium, et Hebræus quidem ipse
numerat vicena millia : sic enim accipio אלפי
לרבותי ut sit duplicatum רבא או רבא, quod decem
millia significat. Sed et alterum Hebræi textus ver-
bum שבתן quod hic transferitur abundantium, pro-
prie duplicatum, sive iteratum sonat.

3. Ms. regimæ, dona hominibus, absque in præ-
positione.

4. Quod ait s. ipse pater in epist. ad Sunniam
et Pretelanum : Nos translulimus, etenim non cre-
dentes inhabitare, etc. » ut plerique id genus alia,
de sua dicit interpretatione ex Græco.

5. Cisterciensis ms. Præcipe, Deus, fortitudine.

Viderunt itinera tua, Deus :
itinera Dei mei, regis mei in sancto.
Processerunt cantatores [Al. cantores] eos qui post
terquam psallebant
in medio puellarum tympanistrarum.
In ecclesiis benedicite Deo :
Domino de fonte [Al. fontibus] Israel.
Ibi Benjamin parvulus continens [h. fecit descendere]
eos principes Juda in purpura sua [h. lapidabant] :
principes Zabulon, principes Nephthali.
Præcepit Deus tuus fortitudine⁵ tua
conforta, Deus, hoc quod operatus es in nobis.
De templo tuo, quod est in Jerusalem :
tibi offerent reges munera.
Increpa bestiam calami
congregatio fortium, in civitatibus populorum
calcitrantium contra rotas [Al. portas] argenteas :
disperge populos qui bella volunt :
Offerant [h. veniant legati] velociter ex Ægypto⁶ :
Æthiopia festinet manus⁷ Deo.
Regna⁸ terræ cantate Deo,
psallite Domino. SEMPER.
Qui ascendit super cælum cæli ab oriente [h. a
principio]⁹ :
ecce dabit vocem suam vocem fortitudinis.
Date gloriam [h. fortitudinem] Deo :
super Israel magnificentia ejus,
et fortitudo ejus in cælis.
Terribilis Deus de sanctuario¹⁰ suis :

Regius, de fortitudine. Illud ad veterem interpreta-
tionem propius accedit.

6. Pro velociter, quod et Aquilæ placuit, Cistere-
ms. habet pingui aut pinguis. Et vero vetustiores
quidam Rabbinum munerem interpretant, quod hic est
in Hebræo השבתי khamanin.

7. Cum nostri omnes, tum alii penes Marian.
mss. interserant hic verbum, dare, id est, festinet
dare manus, etc. Ac fortassis illa verior est lectio :
nam et Symmachus, ejus plerumque insitisti vesti-
giis s. pater, vorit cum dandi verbo ενεργωω εδοξα
χρησ, festinet dans manum. Mox in uno Cisterciensi
est reges pro regna, et canite pro psallite.

8. Quod mss. codices in duos hic versus dividunt,
unum versiculum nominat Hieronymus in epistola
ad Sunn. et Fretel. MART.

9. Quod mavult Hebræus scholiastes a principio,
pro oriente, ut nostri omnes mss. præferunt, et con-
cinnius ad Hebræicam est phrasim. Paulo post,
pro vicem suam, Cisterciensis. vocis suæ, regius voci suæ
habent.

10. In nostris mss. sanctuario suo.

Deus Israel ipse dabit fortitudinem,
et robur populo : benedictus Deus.

VICTORI PRO LILUS DAVID.

LXIX. Salva me, Deus :
quoniam venerunt¹ aquæ usque ad animam.
Infixus sum in limo profundis,
et non possum consistere :
Veni in profundum aquarum,
et flumen [h. fluctus] operuit me.
Laboravi clamans, exasperatum est guttur meum :
defecerunt oculi mei, expectantes Deum meum.
Multiplicati sunt super capillos capitis mei,
qui oderunt me gratis :
Confortati sunt qui persequabantur me inimici mei
injuste :
quos non rapueram, tunc reddebam.
Deus, tu scis stultitiam meam,
et peccata mea a te non sunt abscondita.
Non confundantur² in me expectantes [Al. qui
expectant] te,
Domine Deus exercituum.
Non confundantur in me,
qui quaerunt te, Deus Israel.
Quia propter te portati opprobrium :
operuit confusio faciem meam.
Alicuius factus sum fratribus meis,
et peregrinus filius [Al. filius] matris mee.
Quia zelus domus tuæ comedit me,
et opprobrium exprobrantium tibi cecidit³ super
me.
Et flevi in jejuniis animam meam,
et factum est in opprobrium mihi.
Et posui vestimentum meum saccum,
et factus sum eis in parabolam.
Contra me loquebantur qui sedebant in porta,
et cantabant bibentes vinum [h. siceram].

1. Cisterciensis. introierunt; tum regine ms. usque
ad animam meam.

2. Multi codices, et non recedantur, vel sine
copula, non recedantur. Canon Memmianus, non
recedantur super me. MART.

3. In plurali hæc legunt mss. duo exemplaria,
et opprobria... ceciderunt, etc. In aliis omnibus
singularis est numerus. MART.

4. Aliter canon Carcassonensis cum pedisequis
duobus consuetis, numpo cum codice Augustinorum
Bardigalensium, et alicui S. Michaelis in periculo
maris, ubi legitur : Ego autem orationem meam
ad te, Domine. MART.

Mea autem oratio ad te, Domine⁴,
tempus reconciliationis est [h. tacet est].

Deus in multitudine misericordie tuæ,
exaudi me in veritate salutis tuæ⁵.

Erue me de luto ut non infigat :

libera me ab his qui oderunt me, et de profundis
aquarum.

Ne operiet me suctus aquæ,
ne absorbeat⁶ me profundum :
et non coronet super me puteus os suum.

Exaudi me, Domine, quoniam bona est misericordia
tua,
secundum multitudinem miserationum tuarum
respice ad me.

Et ne abscondas faciem tuam a servo tuo :
quoniam tribulor cito [h. festina] exaudi me.
Accede ad animam meam, redime eam⁷ :
propter inimicos meos libera me.

Tu scis opprobrium meum,
et confusionem meam, et ignominiam meam :
coram te sunt omnes hostes mei.
Opprobrium contritum est cor meum,
et desperatus sum :

Et expectavi qui contristaretur,
et non fui :
et qui consolaretur, et non inveni.

Et dederunt in escam meam fel,
et in siti mea potaverunt me aceto.
Sit mensa eorum coram eis in laqueum,
et in retributiones ad corruendum.

Contenebrentur oculi eorum ne videant,
et dorsum [h. lumbos] eorum semper incurva.
Effunde super eos indignationem tuam,
et ira furoris tui comprehendat eos.

Fiat commemoratio eorum deserta :
in tabernaculis eorum non sit qui habitet.

Quoniam quem tu percussisti, persecuti sunt :
et ut affligerent vulneratos tuos, narrabunt⁸.

5. Pari consensu nostri mss. in veritate salutaris
tui. Tum eripe me, pro erue, etc.

6. Duo mss. fluvius aqua, et ne absorbeat, etc.

7. Canon Memmianus et San-Germanensis noster :
Intende anima mea, et redime eam. Et postea, re-
dime me, pro libera me. MART.

8. Cisterciensis ms. et super plagam vulnerato-
rum tuorum narrabant. Aliquo ita quidem Hebræus
ipso habet ואלו כפארי הללך יספרו, ad litteram,
et super dolorem vulneratorum tuorum loquentur.
Verum in ms. versiculus ille cum ipso etiam im-
presso legitur, et ut videtur, quasi ejus glossa ab
scholiaste quopiam superadditus.

Da iniquitatem super iniquitatem eorum,
et non veniant in iustitia tua.
Deleantur de libro viventium,
et cum iustis non scribantur.

Ego autem pauper et dolens :
salus tua, Deus, suscepit me¹.
Laudabo nomen Dei in cantico,
et magnificabo eum in confessione.
Et placebit Domino super vitulum novellum [h. bovem et laurum],
et cornua offerentem et unguulas.
Videntes mansueti letabuntur :
qui quaeritis Deum, vivet anima vestra [h. cor vestrum].

Quoniam exaudivit pauperes Dominus :
et victos suos non despicit.

Laudet eum caeli et terra :
maria et omne quod movetur in eis :

Quia Deus salvabit Sion,
et edificabit civitates Iuda :
et habitabunt ibi, et possidebunt eam ;
Et semen seravorum ejus possidebit eam,
et qui diligunt nomen ejus habitabunt in ea.

VICTORI DAVID AD RECORDANDUM.

LXX. Deus, ut liberes me :

Domine, ut auxiliaberis mihi, festina.

Confundantur et erubescant,

qui quaerunt animam meam :

Convertantur retrorsum, et erubescant,

qui valunt malum mihi.

Revertantur ad vestigium confusionis suae,

qui dicunt : Vah ! vah !

Gaudeant et letentur in te omnes qui quaerunt te ;

et dicant semper : Magnificetur Deus,

qui diligunt salutare tuum.

1. Nostri mss. in futuro suscipiet. In Hebraeo ad optantis modum, suscipiat, elevet, etc.

2. Tam sero, quo apud LXX legitur, epigraphen sive titulum psalmis, Cisterciensis ms. praeposit : *Psalmus David filiorum Jonathae* (leg. *Jonadab*) prior... captivo (lege, et priorum captivorum). Re autem vera nihil in Hebraeo habet hic psalmus titulum.

3. Alterum glossema hoc additur in Cisterciensi ms. ex veteri sermo derivatum versione Latina, *esto mihi in Deum protectorem, ut, etc.* Tum, *praecepe salutare me* : aequè bene. Sed et impressi versus una retinentur.

4. Canon Carcassonensis cum tribus aliis mss.

Ego autem egenus et pauper,
Deus, festina pro me :
Auxilium meum et salvator meus tu,
Domine, ne moreris.

LXXI². In te, Domine, speravi,
non confundar in aeternum [h. in saeculum].

In iustitia tua erue me, et libera me :
inclina ad me aurem tuam, et salva me :

Esto mihi robustum habitaculum, ut ingrediar jugiter³ ;

praecipisti ut salveares me :
quia petra mea et fortitudo mea es tu⁴.

Deus meus, salva me de manu impij :
de manu iniqui et nocentis.

Quia tu es expectatio mea :
Domine Deus, fiducia mea⁵ ab adolescentia mea.

A te sustentatus sum ex utero,
de ventris matris meae tu es protector meus :
in te laus mea jugiter⁶.

Quasi portentum factus sum multis,
et tu spes mea, fortissime⁷.

Impletur os meum laude tua :
tota die magnitudine tua.

Ne proicias me in tempore senectutis :
cum defecerit [Al. defuerit] fortitudo mea, ne derelinquas me.

Quia dixerunt inimici mei mihi :
et qui observabant animam meam,

inierunt consilium pariter :

Dicentes : Deus dereliquit eum,
persequimini et comprehendite eum,

quia non est qui eruat⁸.

Deus meus, ad auxilium meum festina.
Confundantur, consumantur

adversarii animae meae.

et refugium meum tu. Sed adnotatio videtur scholiasti nostri antiqui posita in corpore temeritate liberiorum. Codex Memmianus, et *refugium meum* es tu. MART.

5. Regius ac Coribjensis mss. *Deus Dominus fiducia mea* : in canone vero Carcass. *Domine, Domine, etc.* MART.

6. Reginae ms. *semper*, male, si eo voluit, ut videtur, diapsalma denotare. Mox Cisterciens. pluresque alii apud Marian. *spes mea fortissima*.

7. Mss. plures, *spes mea fortissima*. MART.

8. Addit Cisterciens. ms. *eum*. Tum juncto regio atque alibi, *Deus meus, ad auxiliandum me festina*.

SALOMONI¹.

Operiantur opprobrio et confusione,
qui quaerunt malum mihi.

Ego autem jugiter expectabo,
et adiciam super omnem laudem tuam¹.

Os meum narrabit justitiam tuam :
tota die salutare tuum :

quia non cognovi litteraturas.

Ingrediar in fortitudines Domini Dei :
recordabor justitiae tuae solus.

Deus, docuisti me ab adolescentia mea,
et usque nunc amantibus mirabilia tua.

Insuper et usque ad senectutem et canos,
Deus, ne derelinquas me ;

Donec annuntiem brachium tuum generationi,
cunctisque qui venturi² sunt fortitudinem tuam.

Et justitiam tuam Deus usque in excelsum,
quanta [h. quae] fecisti magnalis : Deus, quis

similis tibi [Al. tui] ?

Quia ostendisti nobis³
tribulationes plurimas et malas :

Et conversus civificabis nos,
et de abyssis terra rursum educes nos.

Multiplicabis magnitudinem meam,
et conversus consolaberis me.

Ego autem confitebor tibi in vasis psalterii
veritatem tuam, Deus meus :

cantabo [h. psallam] tibi in cithara, sancte
Israel.

Laudabunt labia mea cum cantavero [h. psalterio]
tibi,

et anima mea, quam redemisti.

Insuper et lingua mea tota die meditabitur justitiam tuam :

quia confusi sunt, et dehonestati quaerentes malum mihi.

1. Plurium numero iidem mss. *super omnes laudationes tuas*.

2. Cisterciens. mss. *cunctis, qui venturi, etc.* neque plus habet Hebraeus textus. Tum *fortitudines tuas* plurium numero : et *justitiam Dei usque, etc.* pro *justitiam tuam, Deus, etc.* minus bene.

3. In nostris mss. *ostendisti mihi* pro *ostendisti nobis*. Hebraeum quoque exemplar habet ad marginem *לְהוֹרִי אֶת־הַיְהוָה* hioric pro *לְהוֹרִי אֶת־הַיְהוָה*, quod in textu legitur, id est, *ostendisti mihi* pro *ostendisti nobis*. Et coherenter altero ab hoc versiculo idem legendum docet minori numero, *civificabis me, et educes me*. Sed et pro *malas* iidem nostri mss. pari consensu legunt *afflictiones*. Symmachus quoque, ad ejus ingenium saepe se conformasse s. doctorem animadvertimus, substantive interpretatus est *xxxviii, mala*, aut

LXXII. Deus, iudicium tuum regi da,
et justitiam tuam filio regis.

Judicabit populum tuum in iustitia,
et pauperes tuos in iudicio.

Assument montes pacem populo,
et colles justitiam.

Judicabit pauperes populi,
salvabit filios pauperis [Al. pauperum],

et confringet calumniae locum.
Et timebunt te quandiu erit sol,

et ultra lunam in generatione generationum.
Descendet pluvia super vellus,

ut [Al. et ut] stillae irrorantes terram.
Germinabit in diebus ejus justitia [h. justus],

et multitudo pacis, donec non sit luna.
Et dominabitur a mari usque ad mare,

et a flumine usque ad terminos terrae⁴.
Ante eum procident Aethiopes,

et inimici ejus pulverem lintent.

Reges Tharsis et insulae munera offerent :
reges Arabiae et Sabae [h. Saba] tributum confere-

rent.
Et adorabunt eum omnes reges :

universae nationes servient ei.
Quia eruet pauperem a potente,

et inopem cui non est adjutor.
Parcet inopi et pauperi,

et animas pauperum salvabit.
Ab usura et iniquitate redimet animas [Al. ani-

mas] eorum,
et pretiosus erit sanguis eorum⁵ coram oculis
ejus.

Et vivet, et dabitur ei de auro Sabae,

vezationes. Omnino autem cum ipse, tum s. pater (ejus enim malum putare hanc germanam lectionem esse) in Hebraeo exemplari legitur, *וְיָצַד, et afflictiones*, pro ea, quae nunc una continet perquam simili scriptura *וְיָצַד, et malas*.

4. Rectus ad Hebraeum tacet reginae ms. et vocalium.

5. In duobus mss. Augustinorum, Burdigalensium, et S. Michaelis in periodo maris titulum istum invenimus : *Salomonis versus*. MART.

— Nostris mss. *Salomonis* praefertur. Martianus in aliis additum reperit *versus*.

6. Plus habet reginae mss. *ad terminos orbis terra*.

7. Cisterciens. pronomen *eorum* hic retinet, quod habet tamen Hebraeus textus.